

Komplexní informace k realizaci programu TREND předkládají Technologická agentura České republiky (dále také „TA ČR“) a Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále také „MPO“) dle usnesení 372. zasedání Rady pro výzkum, vývoj a inovace (dále také „Rada“). Součástí materiálu je stručný statistický přehled dosud realizovaných veřejných soutěží programu TREND a dopisy resortů ke schválení rozpočtových opatření.

1. Rozpočet připravované veřejné soutěže programu TREND

Resorty společně s TA ČR a MPO projednaly možnosti vyhlášení veřejné soutěže (VS) programu TREND ještě v roce 2021 nebo zpočátku roku 2022 s řešením projektů od 2022 (cca září) s předpokladem, že dojde k navýšení rozpočtu TA ČR rozpočtovým opatřením v rámci standardní účelové podpory TA ČR do konce listopadu 2021 tak, aby TA ČR mohla čerpat tyto prostředky v roce 2022. Narozpočtované prostředky v rozpočtovém opatření do konce listopadu 2021 nesmí přesáhnout 450 mil. Kč, aby nebyl porušen 10% limit pro malé rozpočtové opatření.

Na VS, se začátkem čerpání podpory od 2023, má TA ČR naplánované prostředky ve výši celkem 1,6 mld. Kč. V případě navýšení rozpočtu TA ČR o 450 mil. Kč v roce 2022 by mohla veřejná soutěž mít alokaci celkem 2 mld. Kč s čerpáním podpory již od září 2022 a byla by vyhlášena z národních prostředků bez přímé návaznosti na NPO. Nicméně parametry VS by zohledňovaly doposud známé aspekty naplnění požadavků implementace NPO (pro možnost vyjednávání o zpětném zahrnutí mezi prostředky financované z evropských prostředků NPO). Do doby schválení v rámci NPO se tedy jedná o původně plánovanou VS za 1,6 mld. Kč, která byla v plánu na rok 2022, ta by již nemohla být vyhlášena a z národních prostředků by bylo možné vyhlásit až VS v roce 2023 s financováním od roku 2024 s plánovanou alokací 1,3 mld. Kč.

Vratka „zapůjčených“ prostředků resortům bude možná pouze za předpokladu, že VS vyhlášená z navýšených národních prostředků bude zcela naplňovat podmínky NPO (některé zásadní podmínky však dosud nejsou finálně známy, stále se vyvíjejí a je zde řada rizik). Pokud soutěž podmínky splňovat nebude a tedy nebude financována z evropských prostředků, vratku bude muset řešit RVVI v rámci přípravy návrhu rozpočtu na VaVal na období 2023+.

Závěr:

Resorty prostřednictvím rozpočtového opatření přesunou finanční prostředky ve výši 315 mil. Kč a MPO s TA ČR částku dorovnají na celkovou sumu 450 mil. Kč. Veřejná soutěž bude vyhlášena v prosinci 2021 s celkovou alokací 2 mld. Kč (450 mil. Kč na rok 2022 a plánovaných 1,6 mil. Kč na veřejnou soutěž vyhlášenou v roce 2022) za předpokladu, že:

- a. MPO (NM Očko) potvrdí, že TA ČR může využít finanční prostředky ve výši 1,6 mld. Kč alokovaných na VS s podporou od 2023;
- b. Alokace na vyhlášenou VS bude následně zahrnutá do NPO při realokaci evropských prostředků a
- c. součástí usnesení Rady bude explicitní schválení využití NNV TA ČR (původně alokovaných na jiné programy TA ČR) pro VS TREND a případně další resortní programy.

Pokud nebude naplněn předpoklad uvedený v písmenu b), bude VS realizována z národních prostředků a nahradí prostředky původně alokované na VS realizovanou v roce 2022 s financováním od roku 2023. Původně plánovaná VS v roce 2022 tedy nebude vyhlášena.

2. Podmínky Národního plánu obnovy

Konkrétní podmínky popisované v metodických pokynech MPO-DU budou dle vyjádření NM Piechy na 372. zasedání Rady finalizovány cca v březnu 2022 a finálně schválené v červnu 2022. Metodické pokyny udávají podmínky nejen pro nastavení veřejné soutěže, pro programování informačního systému, pro reportování Evropské Komisi, ale zejména podmínky pro žadatele a příjemce projektů. Konkrétně se jedná o:

- Metodický pokyn finančních toků,
- Metodický pokyn monitorování,
- Metodický pokyn pro publicitu a komunikaci,
- Metodický pokyn pro zadávací řízení,
- Metodický pokyn řídicích a kontrolních systémů,
- Metodický pokyn systému varovných signálů "Red Flags",
- Metodický pokyn k problematice Do No Significant Harm (DNSH).

Zároveň mají být připraveny metodické pokyny MF:

- Metodický pokyn auditu a
- Metodický pokyn nesrovnalostí.

Jednotlivé metodiky jsou postupně od června 2021 předkládány k připomínkování vlastníkům komponent, aktuálně se nacházejí ve fázi prvního až čtvrtého kola, některé ještě do připomínek ani předloženy nebyly. Na připomínkování všech metodik MPO a TA ČR intenzivně spolupracuje a na zásadních problémech se zcela shoduje. Z pohledu jak implementace obecně, tak programu TREND je zásadní především metodický pokyn k DNSH, který se ve své aktuální podobě věcně pouze odkazuje na související evropské předpisy a žádný návod pro posuzování DNSH nepřináší, dále metodický pokyn k monitorování, obsahující řadu povinností pro poskytovatele i žadatele a příjemce, kde je dosud celá řada nevypořádaných připomínek, a metodický pokyn Red Flags, představený již ve své čtvrté verzi, který indikuje zásadní rizika implementace (viz např. střet zájmů). Nejasnost stále panuje v přístupu k investicím, které mají být prozatím financovány ze státního rozpočtu (a řada pravidel metodických pokynů se jich prozatím nemůže týkat), nejasnosti přetrvávají i u aktivit financovaných ex-ante, u některých typů vykazovaných milníků/cílů a dalších oblastí zásadních pro úspěšné čerpání zdrojů RRF.

Aktuálně k 15.11.2021 probíhá připomínkování většiny metodických pokynů, nicméně do tohoto kola připomínek nebyl zahrnut metodický pokyn pro monitorování, který má značný dopad na žadatele a příjemce. A další zásadní metodický pokyn k DNSH je teprve v první verzi a lze očekávat velké množství připomínek od všech vlastníků komponent a delší dobu na zapracování připomínek. Další metodické pokyny (nesrovnalosti, audit) mají být připraveny Ministerstvem financí, ale ty zatím nebyly předloženy k žádnému připomínkování.

Na základě informace od MPO-DU (včetně ústní informace od NM Piechy na 372. jednání Rady) jsou zásadními překážkami implementace NPO:

a) nejasné podmínky pro žadatele a příjemce

S ohledem na dosud neschválené metodiky, anebo nevypořádané připomínky MPO a TA ČR, nejsou známy podmínky, které musí poskytovatel promítnout do zadávací dokumentace, přihlášky v informačním systému a dalších podmínek VS (ZD, ISTA, hodnotící kritéria, způsob hodnocení atd.). Například není jasné, zda je skutečně zcela neuznatelným nákladem DPH i u neplátců (dle neoficiálních vyjádření ano bez výjimek, ale nikde to zatím není potvrzeno).

Riziko: Některé podmínky budou na žadatele a příjemce aplikovány až po vyhlášení VS. Informační systém TA ČR nebude, v případě dalších podmínek, včas připraven jak pro fázi podání přihlášky, tak pro fáze následné.

Návrh opatření ke snížení rizika: TA ČR v úzké spolupráci s MPO připomínkují veškeré metodiky a dodržují termíny, celková koordinace je však na MPO-DU.

b) výklad střetu zájmu

Současný extenzivní výklad článku 61¹ je dle NM Piechy takový, že ve střetu zájmu se může nacházet kdokoliv z členů RVVI a orgánů TA ČR.

Riziko: TA ČR nebude moci administrovat NPO, neboť veškeré orgány TA ČR budou ve střetu zájmu.

Návrh opatření ke snížení rizika: TA ČR nedokáže zajistit výklad, TA ČR bude jednat v souladu se zákonem. TA ČR se může pokusit vysvětlit EK své interní postupy a nechat si je schválit.

c) naplnění podmínek EK pro zahrnutí do NPO/RRF

Nejsou zcela jasné podmínky pro zahrnutí aktivit pro financování NPO z RRF. Lze předpokládat tlak na plnění zelené dohody a digitalizace. Program TREND není primárně zaměřený na plnění zelené dohody a digitalizace, ale na podporu projektů s vysokými ekonomickými přínosy.

Riziko: Změna zaměření programu, omezení absorpční kapacity a podporovaných témat. Negativní postavení EK k neúplnému plnění na úrovni projektů.

Návrh opatření ke snížení rizika: Možný budoucí nesoulad (na základě vývoje diskuze ČR s EK) se schváleným zněním programu TREND je možné řešit změnou programu anebo využitím jiného existujícího programu (např. Prostředí pro život). Úprava podmínek VS, žadatelé budou mít odpovědnost za plnění podmínek, míra naplnění bude součástí hodnotícího procesu.

d) plnění principu "DNSH"

K vylučujícímu kritériu Do No Significant Harm (DNSH) již vznikl metodický pokyn, nicméně bez konkrétních podmínek, je zcela neurčitý a spíše matoucí.

Riziko: V případě porušení principu "DNSH" byť u jediného projektu je značná pravděpodobnost, že EK zpochybní nastavení celé investice a nebude považovat celou VS včetně její alokace za způsobilou pro financování z NPO.

Návrh opatření ke snížení rizika: Žadatel se vymezí k principu "DNSH" v povinné příloze návrhu projektu a bude ustanovena skupina expertů, která bude v rámci hodnotícího procesu posuzovat míru plnění.

Další rizika vyplývající z realizace NPO:

- větší administrativní náročnost pro žadatele a příjemce;
- nejistota pro žadatele a příjemce s ohledem na zatím neschválené metodiky a konkrétní podmínky;
- koordinační orgán komponenty 5.2 na úrovni MPO, tzv. Národní koordinační skupina pro podporu průmyslového výzkumu, neprojedná a neschválí podmínky VS, jelikož zatím není ustanovena, ani schválena vládou.

¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) 2018/1046 ze dne 18. července 2018, kterým se stanoví finanční pravidla pro souhrnný rozpočet Unie, mění nařízení (EU) č. 1296/2013, (EU) č. 1301/2013, (EU) č. 1303/2013, (EU) č. 1304/2013, (EU) č. 1309/2013, (EU) č. 1316/2013, (EU) č. 223/2014 a (EU) č. 283/2014 a rozhodnutí č. 541/2014/EU a zrušuje nařízení (EU, Euratom) č. 966/2012

- z důvodu nedostatku času nemožnost správného nastavení informačního systému pro naplnění požadavku vykazování MPO-DU a EK, které je nezbytné pro certifikaci prostředků;
- prostředky nebudou z důvodu chybného nastavení či extenzivnějšího výkladu podmínek implementace certifikovány (uznány) a budou hrazeny čistě z národních zdrojů;
- v případě, že prostředky nebudou uznané a nedojde k certifikaci, bude ohrožena realizace všech aktivit v rámci celé investice.

3. Plnění zelené dohody (Green Deal)

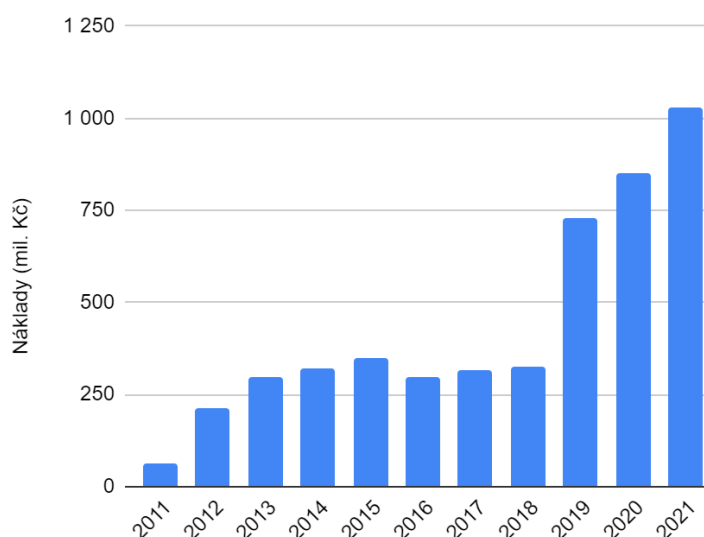
Schválené zaměření a zacílení programu TREND se orientuje především na výzkumné aktivity podniků, které mají vysoký potenciál ekonomických přínosů. Program ani původně plánovaná investice z NPO necílí primárně na témata strategie Green Deal. V tuto chvíli je naplánovaný takový postup, že pokud by stávající nastavení nesplňovalo představy EK, pak je možné pro naplnění pilířů zelené dohody navrhnout vyhlášení ještě v roce 2022 samostatné VS zaměřené pouze na oblasti „green a digi taggingu“. To by mohlo zvýšit šanci alespoň na částečnou akceptaci realokace prostředků, nicméně nikoliv pro soutěž plánovanou v prosinci/lednu.

Mezi hlavní prvky zelené dohody patří:

- zvýšení ambic EU v oblasti klimatu pro roky 2030 až 2050;
- dodávky čisté, dostupné a bezpečné energie;
- aktivizace průmyslu pro čisté oběhové hospodářství;
- stavět a renovovat za účinného využívání energie a zdrojů;
- životní prostředí bez toxických látek díky ambicióznímu cíli nulového znečištění;
- ochrana a obnova ekosystému a biologické rozmanitosti;
- “od zemědělce ke spotřebiteli”: spravedlivý a zdravý potravinový systém šetrný k životnímu prostředí;
- urychlení přechodu k udržitelné a inteligentní mobilitě.

TA ČR provedla analýzu absorpční kapacity návrhů projektů podaných do předchozích VS **všech programů TA ČR**.

Graf č.1 Náklady realizovaných projektů v letech podle oblasti Green Deal

Z grafu je patrné, že i bez specifického zaměření VS se výzkumné projekty na témata Green Deal zaměřují se stoupajícím trendem (napříč všemi programy TA ČR, v posledních 3 letech ve výši cca 2,3 mld. Kč).

Z výše uvedených celkových částek se v případě třech VS programu TREND (FW01, FW02, FW03), které nebyly specificky na Green Deal zacílené, jednalo o **16 projektů** z 343 projektů s celkovou podporou **322 mil. Kč**. Při „povinném“ zacílení VS soutěže je pravděpodobné, že se více projektů na témata zaměří a přizpůsobí se jim.

Tabulka č.1: Přehled plnění Green Deal (zelené dohody) napříč třemi VS programu TREND

VS	Počet projektů celkem	Počet projektů GD	Podíl GD (%)	Náklady (mil. Kč)	Podpora (mil. Kč)
FW01	166	5	3	148	102
FW02	20	2	10	16	12
FW03	157	9	6	343	209
FW celkem	343	16	5	506	322

Samostatnou soutěž čistě na témata Green deal tedy vyhlásit lze, nicméně absorpční kapacitu lze očekávat mezi 500 mil. Kč – 1 mld. Kč. Záleží, zda bude trvat základní premisa programu TREND, tedy že se musí jednat o zároveň projekty s vysokými očekávanými ekonomickými přínosy. Pokud by tento požadavek nebyl uplatňován a hlavní důraz byl kladen na Green Deal (GD, zelenou dohodu) bez ohledu na ekonomický dopad v krátkém horizontu, pak se jeví jako vhodnější nástroj program Prostředí pro život.

Závěr:

Je zjevné, že i bez specifického zaměření na témata GD je napříč programy aplikovaného výzkumu stoupající tendence v počtu projektů zaměřených na problematiku GD. Tato odhadovaná absorpční kapacita v rámci všech programů TA ČR může být až 2,5 mld. Kč na průměrně 3-leté projekty. V kontextu všech analyzovaných programů se nicméně projekty v programu TREND podílí menší částí.

Zásadní je tedy rozhodnutí, zda VS vyhlášenou v prosinci, o které budeme s EK vyjednávat pro navrácení do financování z RRF, zaměřit:

1. striktně na témata Green deal, nebo
2. na Green a digi tagging dle stávajících příloh RRF, nebo
3. ponechat v původní podobě bez taggingu široce oteřenou pro podniky jako nástroj rychlé obnovy.

Z těchto variant se z pohledu vlastníka komponenty jeví nejschůdnější varianta 2.

Další možností je plánovanou VS vyhlásit v březnu/dubnu s již bližší představou o podmínkách a reálnosti navrácení do financování z RRF. Pokud by realokace nebyla možná, vyhlásila by se VS čistě z národních zdrojů dle původního harmonogramu programu.

Přílohy:

1. Statistický přehled dosud realizovaných veřejných soutěží programu TREND
2. Dopisy resortů ke schválení rozpočtových opatření